

Министерство на образованието и науката

Квалификация на учителите по професионална подготовка

НОВИ ТЕХНОЛОГИЧНИ КОМПЕТЕНЦИИ, ДЪРЖАВНА НОРМАТИВНА
РАМКА И МОДЕЛИ ЗА УСТОЙЧИВО ПАРТНЬОРСТВО С БИЗНЕСА

Полина Фетфова

**Началник на отдел
«Кввалификация и кариерно развитие»**

ПОО у нас: Преподавателски състав

Учебна година	2021-2022	2022-2023	2023-2024	2024-2025	2025-2026
Общ брой учители	69 362	70 018	70 830	69 224	69 545
в ПГ	9848	9902	10 315	10 494	10 544
Дял на учителите в ПОО	14,2 %	14.1%	14.6%	15.2%	15,2%

(Данни от НСИ)

Структурен дисбаланс в ИРОПК

Общопедагогически програми

99,7 % (6460 програми)

Специфични по професионални
направления

0,3 % (18 програми)

60 бр. програми – компетентностен подход; 165 бр. програми – STEM и проектно-базирано обучение; 33 бр. програми – социално-емоционални компетентности; 339 бр. програми – дигитални компетентности

Източник:

Информационен регистър на одобрените програми за повишаване квалификацията на педагогическите специалисти (ИРОПК) на МОН от общо 6460 активни програми. **Налице е остър дефицит на тесни технологични обучения.**

НОРМАТИВНИ ИЗИСКВАНИЯ И УРЕДБА

- Длъжностите на педагогическите специалисти се заемат от български граждани, **придобили висше образование в съответното на длъжността професионално направление** съгласно Класификатора на областите на висше образование и професионалните направления и професионална квалификация, необходима за изпълнението на съответната длъжност. (чл. 213, ал. 1, ЗПУО)
- Учителска длъжност по учебен предмет или модул от професионалната подготовка, за който няма съответно професионално направление в Класификатора на областите на висше образование и професионалните направления, **може да се заема и от лица без висше образование и без професионална квалификация "учител"**, ако те са придобили съответната професионална квалификация при условията и по реда на Закона за професионалното образование и обучение. (чл. 213, ал. 8, ЗПУО)
- Учителска длъжност по учебен предмет или модул от професионалната подготовка, както и от специализираната подготовка **може да се заема и от лица със завършено висше образование по съответната специалност и без професионална квалификация "учител"**. (чл. 213, ал. 9, ЗПУО)

- Повишаването на квалификацията на педагогическите специалисти се измерва чрез система от квалификационни кредити и се удостоверява с документ. (чл. 222, ал. 2, ЗПУО)
- Педагогическите специалисти са длъжни да повишават квалификацията си по програми на организациите по ал. 1 в не по-малко от 48 академични часа за всеки период на атестиране. (чл. 222, ал. 3, ЗПУО)
- (4) Държавата създава условия за повишаване квалификацията на педагогическите специалисти (чл. 222, ал. 4, ЗПУО)

Индустрия 4.0 & Учителят

- **Дигитализация и преход на уменията**

- **От занаятчия към технологичен ментор:**

Учителят по практика вече не обучава само за механични действия, а **предава умения за боравене със софтуер**, контролиращ автоматизираното производство.

- **Хибридни компетенции:**

Размиват се границите. Учителите по транспорт, машиностроене или строителство трябва **паралелно да усвояват ИТ умения**, сензорна диагностика и CAD симулации.

- **Учебни „дигитални близнаци“:**

Внедряване на **симулационни среди** в часовете за виртуално моделиране и изпитване на производствени линии.

НОВИЯТ ХОРИЗОНТ: ИНДУСТРИЯ 5.0

- **Човекоцентричен подход (Human-centric)** - за разлика от автоматизацията на Индустрия 4.0, тук фокусът се връща върху човека. Технологиите подпомагат и разширяват човешките възможности, а не ги заменят.
- **Устойчиво развитие и зелени умения** - подготовка на учителите за преподаване на кръгова икономика, зелени иновации, нулеви отпадъци (Zero Waste) и екологични стандарти в производството.
- **Резистентност и синергия с коботи** - обучение за съвместна безопасна работа на учениците рамо до рамо с колаборативни роботи (коботи) и адаптивност към бързо променящи се кризи.

ДИГИТАЛИЗАЦИЯ В СЕКТОР ХОРЕКА

- **Туризм 4.0 и Дигитален мениджмънт** PMS софтуери (Opera, Clock), облачни системи за резервации, безконтактно настаняване и AI асистенти за управление на клиентското преживяване.
- **Смарт кухни и Кулинарна наука** Интелигентни конвектомати с AI, су-вид готвене, дигитални софтуери за ресторанти и оптимизиране на разходите за нулево разхищение на храна.
- **Квалификационната пропаст** Преподавателите масово нямат практически достъп до тези лицензи и скъпо оборудване, преподавайки по класически методи от предходната ера.

Човешкият фактор: Предизвикателства извън технологиите

Предотвратяване на Burnout

Експертите от бизнеса, ставащи учители, често прегарят бързо поради дефицит на психологическа подготовка и липса на умения за управление на класна стая.

Учителят в Дуалното обучение

Преподавателят вече не е единствен лектор, а медиатор и координатор, който синхронизира учебните планове с наставниците в реалните предприятия.

Методи за Андрагогика

Преквалификацията на възрастни в ЦПО изисква коренно различни методи на преподаване (андрагогика), партньорски подход и висока практическа приложимост.

Промяна в профила на учителя

Критерий	Традиционен модел (ПОО 2.0/3.0)	Модерен профил (Индустрия 4.0/5.0)
Фокус на знанието	Статично познаване на базови машини и учебници	Интеграция на ИТ софтуер, IoT, ИИ и екологични стандарти
Методика	Фронтални лекции и изолирана училищна практика	Проектно-базирано, симулационно STEM и когнитивно обучение
Връзка с индустрията	Еднократни или инцидентни посещения на предприятия	Регулярни практически стажове в реална производствена среда
Приоритет на уменията	Твърди технически занаятчийски умения	Човекоцентричност, критично мислене, меки умения и коботи

Приоритетни области за квалификация на учителите за **2026** г.

КЪДЕ СЕ ПРЕСИЧАТ ДЪРЖАВНАТА ПОЛИТИКА И НУЖДТЕ НА
ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ?

КОМПЕТЕНТНОСТЕН ПОДХОД

Компетентностно ориентирано обучение за по-високи резултати.

- В професионалното образование компетентностният подход е равен на реални производствени умения, приложими в бизнеса.

STEM & СОЦИАЛНО- ЕМОЦИОНАЛНИ УМЕНИЯ

Интегриране на STEM подходи и социално-емоционално учене.

Отговор на Индустрия 5.0!

- От една страна – STEM (наука, технологии, инженерство) в училищните лаборатории, а от друга – емоционална интелигентност и меки умения, за да предотвратим прегарянето (burnout) на учителите и да мотивираме учениците.

ДИГИТАЛИЗАЦИЯ И ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ (AI)

Дигитални технологии и AI решения в преподаването и оценяването.

Легитимира нуждата ни от Индустрия 4.0.

- Учителите по практика трябва да внедряват AI инструменти и симулации, за да оценяват дигиталните умения на бъдещите кадри

Министерство на образованието и науката

ВЪПРОСИ И ДИСКУСИЯ

Благодаря Ви,

**Нека заедно градим бъдещето на
професионалното образование!**

Полина Фетфова

**Началник на отдел
«Кввалификация и кариерно развитие»**